

ALESSANDRO BARICCO

EMMAUS

ROMAN

Çeviri: ŞEMSA GEZGİN

ALESSANDRO BARICCO

EMMAUS

Can Yayınları 1993

Emmaus, Alessandro Baricco

© 2009, Alessandro Baricco

© 2011, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Temmuz 2011

Bu kitabın 1. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Şemsa Gezgin

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Giorgio Magini

Kapak baskı: Azra Matbaası

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1348-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

ALESSANDRO BARICCO

EMMAUS

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Şemsa Gezgin

Alessandro Baricco'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

İpek, 1997

Kent, 2001

Öfke Şatoları, 2001

Homeros, İlyada, 2006

Yarım Kalmış Bir Hayal, 2007

Bindokuzyüz, 2007

Okyanus Deniz, 2009

ALESSANDRO BARICCO, 1958'de İtalya'nın Torino kentinde doğdu. Yazarlık uğraşına, *La Repubblica* gazetesinde müzik eleştirmeni olarak başladı. Daha sonra *La Stampa* gazetesinde kültür sanat servisinde çalıştı. Denemeler ve kısa öyküler yazdı. RAI televizyonuna sanat programları hazırladı. Torino'da anlatım tekniklerinin öğretildiği bir okul kurdu. İlk romanı *Öfke Şatoları* Fransa'da Médicis Ödülü'ne değer görüldü. İkinci romanı *Okyanus Deniz*'le İtalya'da Viareggio Ödülü'nü aldı. *İpek* onu yaygın bir okur kitlesiyle buluşturdu, kitap otuza yakın dile çevrildi. Daha sonra *Kent*; *Homeros*, *İlyada*; *Yarım Kalmış Bir Hayal* ve *Bindiköy* adlı yapıtları yayımlandı. *Emmaus*'tan sonra 2010'da *La storia di Don Giovanni* adlı kitabı basıldı.

ŞEMSA GEZGİN, İstanbul'da doğdu. İtalyan Lisesi ve İÜ Edebiyat Fakültesi İtalyan Dili ve Edebiyatı mezunu. 1984-1991 yılları arasında aynı bölümde araştırma görevlisi olarak, sonra Roma Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1994'ten bu yana İtalyanca ve Türkçeden çeviri yapıyor. 2008'de Italo Calvino'nun *Sen "Alo" Demeden Önce* adlı yapıtının çevirisiyle *Dünya Kitap* dergisinin Yılın Çeviri Kitabı Ödülü'nü aldı. Yapıtlarını dilimize kazandırdığı başlıca İtalyan yazarlar arasında Umberto Eco, Alessandro Baricco, Maurizio Maggiani, Maria Corti, Marguret Mazzantini sayılabilir. Ayrıca çağdaş yazarlarımızdan Orhan Pamuk'un, Oğuz Atay'ın, Nedim Gürsel'in ve Feride Çiçekoğlu'nun bazı yapıtlarını İtalyancaya çevirdi.

Eđitimci Dario Voltolini
ve Davide Longo'ya

Öndeyiş

Kırmızı spor araba geri dönerek gence doğru yaklaştı. Direksiyondaki adam çok sakin bir biçimde kullanıyordu arabayı, hiç acelesi ve aklını kurcalayan bir düşüncesi yokmuş gibiydi. Başında şık bir bere vardı, arabanın üstü açıktı. Durdu ve güzel bir gülümsemeyle gence, Andre'yi gördün mü? diye sordu.

Andre genç bir kızdı.

Delikanlı yanlış anladı, adamın kızı genelde, yani hayatında hiç görüp görmediğini sorduğunu sandı – Ne olağanüstü olduğunu gördün mü? der gibiydi. “Andre'yi gördün mü?” Erkekler arasında konuşulan bir şeymiş gibi.

Bunun üzerine genç, Evet, dedi.

Nerede gördün? diye sordu.

Yüzünde bir gülümseme olduğu için, delikanlı soruları yanlış anlamaya devam etti. Bu nedenle, Her yerde, diye yanıt verdi. Sonra daha anlaşılır olması gerektiğini düşünerek, Uzaktan, diye ekledi.

Bunun üzerine adam başıyla, evet, anlamında bir işaret yaptı, Tamam, anladım, der gibiydi. Hâlâ gülümseyordu. Hoşça kal, dedi. Vitesi takmadan hareket etti, sanki hayatında hiç acele etmek zorunda kalmamış gibi.

Dört kavşak ileride, güneşte boşuna yanıp sönen bir

trafik ışığında, kırmızı spor araba çılgın bir minibüsle çarpıştı.

Adamın Andre'nin babası olduğunu söylemek gerek.

O genç delikanlı da bendim.

Uzun yıllar önceydi.

“Tıpkı sonsuz aşk gibi
Acısı da sonsuz oldu.”

GIOVANNI BATTISTA FERRANDINI,
Il pianto di Maria (c. 1732)

Hepimiz on altı-on yedimizdeyiz. Ama bunu tam olarak bilmiyoruz, hayal edebileceğimiz tek yaş o: Geçmiş çok az tanıyoruz. Çok normaliz, normal olmaktan başka bir plan yok yaşamımızda, kanımızda olan bir eğilim bu. Ailelerimiz kuşaklar boyu yaşamı törpülemekle uğraşmış, sonunda her tanıklığı, uzaktan göze çarpabilecek her pürüzü yok etmiş. Zamanla bu dalda uzmanlaşmış ve görünmezlik ustaları olmuşlar: güvenli el, bilge göz – zanaatkârlar. Odalardan çıkarken ışığın söndürüldüğü, salondaki koltukların selofanla kaplı olduğu bir dünya. Bazı asansörlerin mekanizmaları, yukarı çıkabilmek için bozuk para atılmasını gerektiriyor. İniş bedava, çünkü genelde merdiven inmenin güç olmadığı düşünülüyor. Yumurta akının bir bardak içinde buzdolabında korunduğu, lokantaya çok ender ve ancak pazar günleri gidildiği yıllar. Hiçbir şey vaat etmeyen sert ve sessiz çiçekleri yolun tozundan korumak için balkonlara yeşil perdeler asılmış. Işık, çoğu evde bir rahatsızlık sayılıyor. Saçma gibi görünse de, sise minnet duyularak yaşanıyor, eğer bu yaşamaksa.

Ne olursa olsun mutluyuz ya da mutlu olduğumuzu sanıyoruz.

Alışlagelmiş normallik kapsamında kaçınılmaz ola-

rak Katolik – dindar ve Katolik. Aslında anormallik burada, doğallığımızın teoremini altüst eden bir çılgınlık bu ama her şey bize çok olağan, kurallara uygun geliyor. Dindarız ve başka bir olanağımız varmış gibi görünmüyor. Üstelik şiddetle, açlıkla inanıyoruz, sakın bir inanç değil beslediğimiz, fiziksel bir gereksinim, bir ivedilik gibi denetlenemeyen bir tutku bizimkisi. Bir çılgınlığın tohumu, geliyorum, diyen bir fırtınanın çevrede yoğunlaşması bu. Ama anne ve babalar patlayacak kasırgayı göremiyor, yalnızca ailenin rotasındaki sakın uysallığın yalan iletisini okuyorlar: Böylece engine açılmamıza izin veriyorlar. Boş zamanlarında, pisliklerinin içinde unutulmuş hastaların çarşaflarını değiştiren gençleriz – bu kimseye bir çılgınlık gibi gelmiyor. Ya da yoksulluktan zevk alma, sefil giysilerle gurur duyma, diye düşünmüyorlar. Dualar okuyoruz, dua ediyoruz. Suçluluk duygusu her zaman içimizde. Topluma uyum sağlayamıyoruz ama kimse bunu görmek istemiyor. İncillerin Tanrısı'na inanıyoruz.

Böylece bizim için dünyanın fiziksel sınırları doğal, zihinsel sınırları ise bir dinsel törenin kuralları gibi durağan. Bizim sınırsızlığımız o.

Daha uzakta, alışkanlıklarımızın ötesinde, hakkında neredeyse hiçbir şey bilmediğimiz uçsuz bucaksız bir alanda, çevrede başkaları var. Göze çarpan ilk özellikleri inançsız olmaları, görünüşte hiçbir şeye inanmamaları. Ama parayla olan yoğun ilişkileri, eşyalarının ve davranışlarının pırıl pırıl yansımaları, dünyalarındaki ışık da göze çarpmıyor değil. Büyük olasılıkla, sadece zengin olan insanlar bunlar, onlara bakışımız yükselmeye çalışan bir kentsoylunun aşağıdan yukarı bakışına benziyor, alacakaranlıktan gelen bir bakış. Bilmiyorum. Ama açıkça gördüğümüz gibi, onların sürdürdükleri yaşam da, babalar ve evlatlarda yaşamın kimyası, doğru formüller değil; gör-

kemli bezemeler üretiyor, bilim düzenleyici işlevini unuttuyor, sarhoş bilim. Sonuç olarak anlayamadığımız varlıklar, okuma anahtarının yitirildiği yazılar çıkıyor ortaya. Ahlakçı değiller, sakınlı değiller, utanma yok onlarda ve uzun zamandır böyleler. Büyük bir olasılıkla dolup taşan buğday ambarlarına güveniyorlar, çünkü mevsimlerin ürününü –bu, para olsun ya da sadece bilgi olsun ya da deneyim olsun– hesapsız kitapsız har vurup harman savuruyorlar. Ekinleri iyi kötü ayırmadan biçiyorlar. Belleği yakıyor ve küllerinde geleceği okuyorlar.

Gösterişli bir biçimde, cezalandırılmadan yaşıyorlar.

Uzaktan, gözlerimizin içinden, bazen de düşüncelerimizden geçip gitmelerine izin veriyoruz. Yaşam, günlük akışında, rastlantısal bir biçimde bizi onlarla burun buruna getiriyor ara sıra ve doğal olarak ortaya çıkan farklar bir an için silinebiliyor. Genelde anne ve babalarımız karışıyor onların arasına, ender de olsa bazılarımız geçici bir arkadaşlık kurabiliyor onlardan birisiyle – bir kızla örneğin. Böylece onlara yakından bakabiliyoruz. İşimiz bittikten sonra, kovulmasak da geldiğimiz yere geri döndüğümüz zaman, belleğimizde onların diliyle yazılmış açık sayfalar kalıyor. Tenis oynarken babalarının raketle topa vurduğu anda çıkan tok bir ses kalıyor kulaklarımızda. Evler, özellikle de deniz kenarındaki yazlık evler ve dağdaki dağ evleri de belleğimizde, onlarsa buraları unutmuş gibiler, sorun çıkarmadan çocuklarına anahtarlarını veriyorlar, sehpa'nın üzerinde hâlâ alkol tortuları içeren bardaklar, köşelerde bir müzede olduğu gibi eski heykeller var ama dolaplardan rügan ayakkabılar çıkıyor. Çarşaf, siyah. Fotoğraflar, yanık tenli. Onlarla birlikte ders çalıştığımızda –onların evinde– telefon sürekli çalar, annelerini de işte o sırada görürüz, çoğu kez bir şey için özür dilerler ama hep gülerken ve bizim aşına olmadığımız bir ses tonuyla. Sonra yanımıza gelip saçla-

rımızı okşar ve genç kızlarla ilgili bir şeyler söylerken göğüslerini kolumuza dayarlar. Bir de hizmetçiler ve uyulmayan, ansızın ortaya çıkan, alışkanlıkların kurtarıcı gücüne inanmaz görünen saatler vardır. Hiçbir şeye inanmaz gibidirler.

Bir dünyadır bu ve Andre de oradan gelmektedir. Uzağımızda, bizimle ilgisi olmayan öykülerde ara sıra ortaya çıkar ancak. Bizim yaşımızda olsa da, genellikle kendisinden büyük insanlarla gezer Andre, bu onu daha da yabancılaştırır, daha da zor bir olasılık yaratır. Biz onu görürüz ama onun bizi görüp görmediğini söylemek güçtür. Büyük olasılıkla adlarımızı bile bilmez. Asıl adı Andrea'dır, bizim ailelerimiz için bir erkek adıdır bu ama onun ailesi için öyle değildir, o ailede ad koyulurken bile içgüdüsel olarak ayrıcalığa belli bir eğilim vardır. Sadece bununla kalsa iyi, ona Andre derler, A'nın üstünde vurguyla, bu da yalnızca onun için var olan bir isimdir. Herkes için, her zaman Andre'dir o. Çok güzeldir elbette. O insanların hepsi çok güzeldir ama onun güzelliğinin farklı olduğunu söylemek gerek, o istemeden güzeldir. Erkeksi bir yanı vardır. Bir sertlik vardır onda. Bu da işimizi kolaylaştırır – biz Katolik'iz: Güzellik tinsel bir erdemdir, bedenle ilgisi yoktur, onun için de bir kalçanın yuvarlaklığının hiçbir anlamı yoktur, ince bir ayak bileğinin kusursuzluğu da bir şey ifade etmez. Kadın bedeni sistematik bir erteleme konusudur. Sonuçta, kaçınılmaz heteroseksüelliğimiz hakkında bildiğimiz her şeyi en yakın dostumuzun koyu renk gözlerinden ya da kıskandıığımız bir arkadaşımızın dudaklarından öğrenmişizdir. Ten ise, ara sıra anlamadan yarım yamalak devinimlerimizle futbol formalarımızın altındadır. Sonuç olarak biraz erkeksi kızları beğenmemiz anlaşılabilir. Andre bu açıdan kusursuzdur. Uzun saçlarını bir kızılderili öfkesiyle savurur, asla düzelttiği ya da taradığı görülmemiştir,

onları öylesine salıverir. Olağanüstülüğü yüzündedir – gözlerinin renginde, çıkık elmacıkkemiklerinde, ağzındadır. Başka bir yerine bakmaya gerek yoktur, gövdesi yalnızca bir duruş için, ağırlığını taşımak için, gitmek için vardır, bir sonuçtur. Hiçbirimiz kazağının altında bedeninin nasıl olduğunu sormamışızdır kendimize, öğrenmek için de acele etmeyiz, böyle hoşumuza gider. Herkese yeter onun o kıvılcımlı biçimi, her saniye – davranış ve seslerden oluşan bir soyaçekim, bir zarafettir onunki, güzelliğinin uzantısıdır bu da. Bizim yaşımızda kimse gerçekten bedenini denetlemez, adımlar bir tay şaşkınlığıyla atılır, çıkardığımız sesler bizim değildir: Ama o ilk çağlardan kalma gibi görünür gözümüze, her davranış biçimini öyle iyi bilir ki, en ince ayrıntıya kadar, içgüdüsel olarak. Doğal olarak başka genç kızlar da dener aynı davranış ve ses tonlarını ama güçlkle başarılı olurlar; çünkü ondaki doğal yetenek –zarafet– başkalarında yapay durur. Giysilerindeki, davranışlarındaki o zarafet – her an.

Böylece, uzaktan, büyülenmişizdir, başkaları da büyülenir onu görünce büyülenmeyen yoktur. Bizden daha büyük gençler de farkındadır onun güzelliğinin, hatta kırk yaşındaki yaşlı erkekler bile. Kız arkadaşları bilir, tüm anneler bilir – kendi annesi de, bağrında bir yara gibi. Herkes onun böyle olduğunu ve ellerinden bir şey gelmediğini bilir.

Anladığımız kadarıyla, Andre'nin erkek arkadaşı olduğunu söyleyecek kimse yoktur. Onu kimseyle el ele görmedik. Ne bir öpücük verirken ne de bir gencin tenine hafifçe dokunurken. Bu tür şeyler ona göre değildir. Birisinin hoşuna gitmek ilgilendirmez onu hiç – başka işlerle, karmaşık bir şeyle uğraşır sanki. Dikkatini çekme-

si gereken, bizden çok farklı gençler vardır kesin, erkek kardeşinin arkadaşlarına benzeyen, iyi giyimli, sanki dudaklarını fazla aralamak istemedikleri için tuhaf bir vurguyla konuşan gençler. Aslında, bize tiksindirici gelen yetişkin erkekler de vardır onun çevresinde dolaşan. Arabası olan kimseler. Doğrusunu isterseniz, Andre'yi bazen iğrenç arabalara ya da motosikletlere binip giderken görürüz. Özellikle de akşamları – sanki karanlık, onu bizim anlamak istemediğimiz huni gibi bir gölgenin içine çeker. Ama bunların, olayların doğal akışıyla, genç kız ve erkeklerle hiçbir ilgisi yoktur. Belli geçişlerin içlerinden çıkarılan bir olaylar zinciridir hepsi. Bizim, sevgi, diye adlandırdığımız şeyi içermezler.

Onun için de Andre kimsenin değildir – ama yine de biliriz ki, o herkesindir. Hiç kuşkusuz anlatılanlar arasında biraz söylencesel şeyler de vardır, sanki birisi görmüş ya da bilmiş gibi ayrıntıyla dolu öyküler dolaşır ağızdan ağıza. Biz de onu, o öykülerde tanıyiveririz hem, geri kalanını gözümüzün önüne getirmek zordur, ama o, olayların ortasındaki, evet, tam odur. Davranış onun davranışıdır. Sinema tuvaletlerinde duvara yaslanıp bekler, onlar da sırayla yanına giderler, onu almaya, o ise dönüp bakmaz bile. Sonra çekip gider, salonda bıraktığı paltosunu bile almadan. Orosplara gittiklerinde onu da götürürler yanlarında, bir köşede durup bakar ve çok güler – eğer müşteri bekleyenler travestiyse hem bakar hem de dokunur onlara. Asla içki içmez, sigara içmez, bilinçli sevişir, seviştiğini bilerek ve dediklerine göre, sessizce. Bizim hiç görmediğimiz polaroidler dolaşır elden ele, o fotoğraflarda tek dişi odur. Onun için fotoğrafının çekilmesi önemli değildir, bazen oğullardan sonra babaların gelmesi de önemli değildir, hiçbir şey umurunda değildir. Her sabah yeniden, kimseye ait değildir.

Bizim için anlamak zordur. Akşamüstleri hastaneye,

yoksullar hastanesine gideriz. Ürolojiye, erkek hastaların koğuşuna. Yatak örtülerinin altında, hastaların pijamalarının pantolonu yoktur, onun yerine üretraya takılmış lastik bir tüp vardır. Bu tüp ondan birazcık daha büyük, saydam bir lastik torbaya giden ve yatağın kenarına takılı başka bir tüpe bağlıdır. Hastalar böylece, farkına varmadan ya da ayağa kalkmak zorunda kalmadan işerler. Her şey saydam torbaya gider – idrar sulu ya da daha koyu, kan kırmızısı bile olabilir. Bizim işimiz o kutsal torbaları boşaltmaktır. İki tüpü çıkarıp torbayı ayırmak, o dolu sidik kesesini alıp banyoya gitmek ve hepsini tuvalete boşaltmak. Sonra odaya dönüp her şeyi yeniden yerine koyarız. En zor iş tüpü çıkarmaktır – idrar yoluna takılmış tüpü parmaklarınla sıkarsın, sıkı çekeceksin ki torbaya ulaşan öbür tüpten ayrılınsın. Yavaşça yapmaya çalışırsın. Sohbet ederek yaparsın bunu – üzerlerine eğilip canlarını acıtmamaya çalışarak neşeli bir şeyler söylersin hastalara. O sırada, bizim sorularımız onları hiç ilgilendirmez, çünkü penislerine girecek acıyı düşünürler, yine de yanıtlarlar dişlerini sıkarak çünkü onların iyiliği için konuştuğumuzu bilirler. Torbalar alt köşedeki kırmızı küçük bir tıpa açılarak boşaltılır. Çoğu kez dibinde kum kalır, tıpkı şişe diplerindeki tortu gibi. Onun için iyice durulaman gerekir. İncillerin Tanrısı'na inandığımız için yaparız bu işi.

Andre'ye gelince bir kez gözümüzle gördük, bunu söylemek gerek, bir kafede –gecenin bir saatinde, deri koltuklar ve sönük ışıklar, onun çevresinden birçok kişi–biz yanlışlıkla gitmiştik oraya, gecenin o saatinde bir sandviç yeme uğruna. Andre oturmuştu, oturan başkaları da vardı, hepsi onlardandı. Andre kalktı, yanımızdan geçti ve gidip ışıkları yanıp sönen, ikinci sıraya park etmiş spor bir otomobilin kaportasına yaslandı. Sonra onlardan biri geldi, kapıyı açtı, birlikte arabaya bindiler. Biz

ayakta sandvicimizi yiyorduk. Orada durdular, yanlarından başka arabaların geçmesi onları ilgilendirmiyor olmalıydı. Andre eğildi ve başını direksiyonla delikanlının bedeni arasına soktu: Bu arada genç çocuk gülerек önüne bakıyordu. Arabanın kapısı her şeyi örtüyordu ama arada bir Andre'nin yukarı kalkan başı görünüyordu – dışarı bir göz atıyordu, kendine özgü bir ritim izleyerek. Yine başını kaldırdığı bir anda, genç çocuk eliyle bastırıp aşağı itti onu, ama Andre öfkeli bir hareketle başını çekti ve bağırarak bir şeyler söyledi. Biz sandvicimizi yemeye devam ediyorduk ama büyülenmiş gibiydik. Bir süre o gülünç pozisyonda kaldılar, konuşmadan – Andre başını dışarı çıkarmış bir kaplumbağaya benziyordu. Ama sonra yeniden aşağı, kapının arkasına indirdi. Genç adam başını arkaya attı. Biz sandvicimizi bitirdik, sonunda genç, arabadan indi, gülümsüyor ve ceketini düzeltiyordu. Kafeye geri döndüler. Andre önümüzden geçti ve sanki bir şey anımsamaya çalışmış gibi içimizden birine baktı. Sonra yeniden gidip deri koltuğa oturdu.

Oral seks yaptı, dedi Bobby, oral seksin ne olduğunu biliyordu – içimizde bunu tek bilen oydu. Bir kız arkadaş olmuştı, onunla yapmıştı. Onların oral seks yaptıklarını yineledi, hiç kuşku yoktu. Sessizce yürümeyi sürdürdük, her birimizin o otomobilin kapısı arkasında olanları hayal etmek için, gözünün önündeki parçaları bir araya getirmeye çalıştığı açıktı. Aklımızda bir hayal vardı ve bunu gözümüzde canlandırmayı amaçlıyorduk. Elde olan azıcık malzemeye çalışıyorduk – benim gözümün önüne kız arkadaşımın yaşadığım kısacık bir an geldi, bir keresinde penisimin ucunu ağzına almış ama çok hafifçe, hiç kıılmıdamadan öylece durmuştu, gözlerini tuhaf bir biçimde açmıştı, fazlaca açmıştı. Bu sahneden yola çıkarak Andre'yi hayal etmek hiç de o kadar kolay değildi elbette. Ama eminim Bobby için pek zor değildi,

Çağdaş İtalyan edebiyatının temsilcilerinden Baricco, "karakter" üstüne kurulu anlatılarıyla klasik akımın sürdürücülerinden.

1980'li yıllar. İtalya'da küçük bir kent. Aldıkları Katolik eğitim nedeniyle katı kurallarla büyütülen dört İtalyan genci...

Baricco, benzersiz üslubuyla, bu gençlerin kendi dünyalarının dışında akıp giden yaşama duydukları özlemi ve zamanı geldiğinde, önlenemez bir arzuyla hapsoldükleri sınırları aşarak farklı maceralara sürüklenişlerini anlatıyor.

Emmaus, zaman, mekân ve cinsiyet gözetmeksizin, insanın mutluluk arayışına dair meselesi olan herkesi cezbedecek bir metin. Karşılarına çıkan sonsuzlukta yollarını bulmaya çalışan gençlere dair bir cesaret öyküsü...

Kapak resmi: GIORGIO MAGINI

ISBN 978-975-07-1348-4

9 789750 713484